

**206. Mecsér, Malomkunyhó, Haraszi-dűlő
(KÖH 75163)**

(Győr-Moson-Sopron megye) I

2011. szeptember 28–30. között próbafeltárást végeztünk a lelőhelynek a beruházás nyomvonalába eső szakaszán, a 0149/22 hrsz.-ú területen. Kutatóárokot húztunk a hosszan elnyúló telken, összesen 2400 m²-en. A terület középső részén figyeltünk meg három bizonytalan, feltételesen régészeti objektumként azonosítható jelenséget, melyeket sekély gödrökként, ill. egy esetben árokként határozhatunk meg. Leletanyagot, néhány kagylóhéj- és állatsonttöredéket, csupán az É-i objektumban találtunk, így kormeghatározásra nincs lehetőség. A lelőhely a beruházási terület érintett szakaszának NyDNY-i részére nem, vagy esetleg csak részben terjedhet ki.

POLGÁR PÉTER

**207. Megyaszó, Nádasi-dűlő
(KÖH 39650)**

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza, Á

A Megyaszó 3702 j. közút 16+184 km-szelvényéhez csatlakozó 0279, 0270 és 0262/3 hrsz.-ú ingatlanokon tervezett mezőgazdasági út építésénél próba- és megelőző feltárással volt szükség. A lelőhely Csengeri Piroska helyszíni szemléje során vált ismertté.⁵⁴ A próbafeltárást a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság munkatársai 2011. június 1–16., a megelőző feltárást június 17–27. között végezték el.

A megkutató terület Megyaszó községtől DK-re, légvonalban mintegy 1,5 km-re, egy mesterségesen kialakított horgásztó K-i oldalán, a Nádasi-dűlő nevű határrészben található. A teljes 1840 m-nyi nyomvonal 25%-án, 462 m-en végeztünk próbafeltárást. Ennek során 21 kutatóárokot nyitottunk. A közeli tó miatt a sárga altalaj szintjén több kutatóárokban feljött a víz, ezeken a szakaszokon a munkát beszüntettük. A 8. kutatóárokban a felső 30–40 cm-en szórvány kerámiát, paticot, állatsontot találtunk, melyek több korszakot képviselnek: neolitikum, római császárkor (szarmata), Árpád-kor. A leletanyagot objektumhoz nem tudtuk kötni, feltehetően a tó melletti dombról mosódott le. Ugyanez a helyzet a 16. kutatóárok esetében, ahol egyetlen darab neolitikus kerámiát gyűjtöttünk.

Régészeti objektum a 7. kutatóárokban jelentkezett, kezdetben 9 foltot figyeltünk meg. A kutatóároknak mind az É-i, mind a D-i végében feljött a talajvíz, ezért a humuszolást leállítottuk. Ezeken a részekén több mint 115–140 cm mélyen jelentkezett a sárga altalaj. A próbaásatás befejezését követően teljes nyomvonal szélességben (8 m) kezdtük el megnyitni az ásatási felszínt. Az ÉÉNY-i végében kb. 20 m, DDNY-i végében kb. 5 m hosszúságban feljött a talajvíz.

A teljes ásatási területen összesen 19 régészeti jelenség és két jelenkori (vízelvezető?) árok foltja jelentkezett. A talajvíz bontás közben is többször problémát okozott. Az ásatás során 2 megközelítőleg négyzet alakú, földbe mélyített épületet dokumentáltunk. Az egyik ÉK-i végében egy szájjal Ny felé

néző kemencét figyeltünk meg. Itt néhány kerámiatöredék és állatsont került elő. A másik épületben bontás előtt, már humuszolás közben jelentkezett víz. Innen szintén kerámiatöredéket (fekete, kavicstörmelékkel soványított, vonalkötegből álló, hullámos vonaldíszrel ellátott), kevés állatsontot, kődarabot és egy csontkorcsolyát gyűjtöttünk. A ház az előkerült leletanyag alapján 10. századi településhez tartozott. Ettől DK-re a szelvényfal mentén további 2 kemencét bontottunk ki. Szájuk szintén Ny felé nézett, nyelés után látszódtott, mindegyikhez tartozik 1-1 hamusgödör, ill. egyéb munkagödörök. Ezekből kevés kerámia, lenyomatos patic, állatsont, az egyikből csontár és csontkorcsolya került elő. További kemencemaradványokat, egy tűzhelyet bontottunk ki a szelvény D-i és egy kemenceplatnit az É-i végében. A szelvényfal D-i végében (az árok között) néhány cölöplyukat és néhány gödröt dokumentáltunk. Az egyik cölöplyukból nagyobb méretű 12. századi kerámiadarab, valamit egy csonteszköz került elő. Ez utóbbi funkciója egyelőre kérdéses, a csúcsos kialakítása alapján talán kerámiadiszítésre használták.

A leletanyag szegényes, kevés kerámiatöredék és használati tárgy került elő. A platnik vastagsága alapján a kemencéket hosszú időn át használták. Nagy mennyiségű töredékes leletanyagot tartalmazó hulladékgödört, kutat nem találtunk. A lelőhely Ny-i része közeli horgásztó miatt nem meghatározható (ennek kialakítása feltehetően el is pusztította azt). A K-i oldala a nyomvonalon kívül esett, az ásatáskor lucernával fedett, terepbejárásra alkalmatlan volt. É-i és D-i kiterjedése a kutatóárok alapján lehatárolható.

Az előkerült telepjelenségek és a feketére égetett, mésztörmelékes és aprókavicsos soványítású, egyenes és hullámos, ill. hullámos vonalkötegekkel díszített kerámiatöredékek alapján a település a 10–12. századra datálható.

Munkatársak: Gál Viktor régész, Sáfrány Andrásné rajzoló.

SIMON LÁSZLÓ – HAJDÚ MELINDA

**208. Mezőgyán, Sportpálya
(KÖH 64754)**

(Békés megye) R, Á, Ú

A 0153/4 hrsz.-ú telken szénhidrogénkutató-fúrásponthoz létesítést tervezik, ezt megelőzően került sor a teljes felületű megelőző feltárással 800 m²-en. A munkálatokat 2011. április 26-án kezdtük meg, és 2011. május 2-án fejeztük be. A szelvény mérete 40×20 m volt, a közepén a fúrásponthoz kijelölt helyével. A gépi humuszolás során 80–90 cm mélyen került elő a sárga altalaj.

Mindösszesen 8 objektum került elő. Az objektumok közül 1 volt újkori, ami 1 ház, kis épület alapozási árka volt, benne újkori téglákkal. Hat másik objektumból a rézkori badeni kultúra emléke maradt meg. A kerámiaanyagban megtalálhatóak a jellegzetes halszálkás, vonalas, és a párhuzamos vonalkötegeket kísérő pontsoros díszítések. Vastag falú, világos vöröses színű, durva házi kerámiák is előkerültek, illetve a 3. objektumból egy kis, vékony falú csésze.

54 HOM Rég. Ad.: 3422-03

Az utolsó objektum, az elsődleges meghatározás szerint, egy Árpád-kori, kisebb, felhagyott kemencét rejtő gödör volt. Az oldalfalának egy részlete és az aljának egy darabja volt feltárható. Az igen magas szinten megjelenő talajvíz miatt a platnit és egy másik objektum alját nem tudtuk kibontani.

BORBÉLY ZSUZSANNA

209. Mezőhegyes határa (Békés megye) Ő, B?, N?, Á, Kk, I

Az Ásatárs Kft. 2011-ben megelőző feltárást végzett a MOL Nyrt. Dombegyház-DNy-8 és DNy-9, valamint Mezőhegyes-DK-1 kútbekötő vezeték nyomvonalára által érintett régészeti lelőhelyeken.

Csatókamarás (KÖH 73993): A lelőhely Mezőhegyes határának ÉK-i részében, a Csatókamarás nevű külterületi rész (az Állami Gazdaság 73-as majorja) D-i és DK-i oldalán, a Cigánka-ér medrétől kissé távolabb, attól Ny-ra, egyenetlen, változatos felszínen 240–420×900 m-es felületen helyezkedik el. Az Árpád-kori és a késő középkori leletanyag előfordulásának sűrűsége, illetve fogyása alapján feltételezhető volt, hogy a lelőhely Ny-i szélé a majorba vezető egykori vasút nyomvonalára Ny-i oldalára nem nagy mértékben terjedt át. A terepbejáráskor megfigyelt adatok és jelenségek szerint a lelőhely legintenzívebb része a mai Csatókamarás beépített területétől DK-re helyezkedik el, s ettől szintén DK-i irányban távolodva a leletanyag sűrűsége fokozatosan csökkent. A leletanyag és a középkori oklevelek alapján erre a területre azonosítható az Árpád-kori előzményű késő középkori Csatókamarás település. A 2011. június 27. és július 5. között végzett megelőző feltárást a lelőhely D-i részét érintette, a lehumuszolt felület 2792 m² volt.

A lelőhely 900 m hosszan esett a 4 m széles gázvezeték nyomvonalába, azonban a 73-as majorától közvetlen D-re eső szakaszon gépi munkát nem lehetett végezni, így csak kb. 740 m hosszú szakaszt tártunk fel. A nyomvonal két nagyobb ÉK–DNy-i irányú magaslattal érintett, a mélyebb fekvésű részekben 60–80 cm, a magaslatokon 35–45 cm mélyen jelentkezett a sárgásbarna agyagos altalaj. A nyesett felszínen 118 objektum (133 stratigráfiai egység) folytja rajzolódott ki, egyenletes sűrűségben. Az objektumok száma a magaslatokon és azok lejtőin volt magasabb.

A jelenségek közül 70 gödör, 48 árok, 13 cölöphely, 1 ház és 1 tanyahely volt. Korukat tekintve 1 őskori, 16 Árpád-kori, 11 késő középkori, 5 újkori és 100 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú volt. Az egyetlen kerek alakú őskori gödörrel betöltéséből a nyomvonal K-i részén egy kézzel formált edény aljtöredéke került elő.

Az Árpád-kori településobjektumok nagy részének a mezőgazdasági munkák miatt csak az alja maradt meg, míg a mélyebbre ásott késő középkori, illetve újkori gödröket és árkokat az említett munkálatok nem bolygatták meg ilyen nagymértékben. Az előkerült objektumok kb. 70%-ánál csak az egykori beásás alját tudtuk megfogni. A nyomvonal valószínűleg a lelőhely szélét érintette, hiszen a feltárt felületet a kisebb-nagyobb területeket átölölő, szögletes alakú kerítő árkok, illetve az egy- és kéttagú vízelvezető árkok tagolták. Két körárok-részlet,

valószínűleg karámként használt objektum is előkerült, melyek közül az egyiket biztosan a késő középkorra lehetett keltezni. Az állattenyésztéssel kapcsolatban álló kerítő árkok a magaslatok lejtőin, illetve a mélyebb fekvésű részekben, egymás mellett helyezkedtek el.

Az árkok között kisebb-nagyobb méretű, kerek és ovális alakú gödröket és egy késő középkori szögletes alaprajzú, félig földbe mélyített épületet is feltártunk. Az építmény egy része a D-i szelvényfal alá nyúlt, méretét nem tudtuk meghatározni. Alján letaposott járósíntet figyeltünk meg, a padlójába 3 cölöphelyet mélyítettünk.

Nagyon kevés leletanyag került elő: Az Árpád-kori objektumokból korongon készített fazék- és bogrács-töredékek, a késő középkori objektumokból korongolt fazék-, korsó- és kályhaszemtöredékek. Több objektumban csak állatcsontokat (sertés, szarvasmarha, szárnyas) találtunk.

2011 őszén a kivitelezés során a lelőhelyen Ny-i irányba, kb. 250–300 m hosszan folytatódott a földmunka, azonban ezen a területen feltárást nem történt, mert a sűrű kábel-, és vezeték-hálózat miatt a MOL nem engedélyezte a gépi munkát, kézi erővel ásták ki a gázárkot. A lelőhely Ny-i részén megfigyelt 7 objektumot ezért nem tudtuk feltárni, csak metszetben dokumentáltuk a jelenségeket. A lelőhely Ny-i irányú kiterjedése a 2010. évi terepbejáráskor megállapítottól még kb. 100 m-rel tovább tart Ny-i irányba, a 73-as majorhoz vezető földúttól Ny-ra. A szakfelügyelet során tett megfigyelések alapján a lelőhely addig tart, míg a gázvezeték Ny–K-i irányú szakasza derékszögben É-i irányba fordulva megtörik. A szakfelügyelet során, a gázárkok falában megfigyelt objektumok közül 5 gödör, 1 kemence és 1 cölöphely volt. Korukat tekintve 5 Árpád-kori és 2 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú volt.

Munkatársak: Gallina Zsolt régész, Barta Gábor, Berta Adrián, Gémesi Tamás technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

I-es tábla (KÖH 75619): A lelőhely Mezőhegyes DK-i határában, a Mezőhegyes és Battonya közötti műút É-i oldalán, a műúttól kb. 400 m-re, a Kossuth-teleptől DNY-i irányban, egy minden irányban mélyedésekkel körülvett, É–D-i irányú kiemelkedés területén egy 140×300 m-es felületen helyezkedik el. Pontos kiterjedését a terepbejáráskor a kedvezőtlen felszíni viszonyok miatt nem lehetett meghatározni. Az 1+095–1+218 km-szelvények között május 31-én és június 1-jén végzett feltárást a lelőhely középső részét érintette, a humuszolás 306 m²-en történt meg. A 6 m széles és 123 m hosszú nyomvonalon a sárgásbarna agyagos altalajon (80–100 cm mélyen) 1 objektum folytja rajzolódott ki. A kerek alakú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú gödör betöltéséből korhatározó leletanyag nem került elő.

Kossuth-telep, Kockás-tanya (KÖH 75617): A lelőhely Mezőhegyes határának DK-i részén, a Mezőhegyes–Battonya közti műúttól É-ra, a Kossuth-teleptől pedig K-re, a telep K-i szélétől mintegy 400 m-re, a térképen még jelölt Kockás-tanya helyének D-i oldalán, két hatalmas mélyedés DNY-i illetve ÉNY-i partján kb. 150×300 m-es felületen helyezkedik el. Pontos kiterjedését a kedvezőtlen felszíni viszonyok miatt a terepbejáráskor nem lehetett meghatározni. A 2011. május 31.